

NATTEN FØR DENNE DAG anmeldelse: Bekendelser fra et okkult dukkehus

Johanne Lykke Holms kortroman *NATTEN FØR DENNE DAG* er højpolerede dagbogsfragmenter fra en teenagers dramatiske sind. Man træder beundrende ind i bogens stemningsfulde rum, ser sig omkring, men føler sig ikke nødvendigvis forpligtet til at læse færdig. (NB. anmeldelsen er skrevet af Johanne Øllgaard Holm, ikke at forveksle med romanens forfatter)

Basilisk udgav sidste efterår *NATTEN FØR DENNE DAG*, den herboende svenske forfatter Johanne Lykke Holms debutroman fra 2017, en højæstetisk, elegant lille bog, om en pige der nægter at forlade barndommen. Vi befinder os i et stort hus med den unge fortæller og hendes mor og lillesøster. I dette hermetiske barneunivers er alle ting symbolske objekter. Fortælleren udfører rituelt-obsessive handlinger for at vaske voksenheden væk, som at spise revet sæbe, bære is under blusen eller bade i skoldhedt vand. "Der er ikke plads til mig i dette her hus" skriver den trettenårige fortæller. Vi følger hendes dagbog i et år, mens den fyldes med optegnelser fra barnekammeret, om teenage-kroppens forandringer, om den perfekte lillesøster Cosima, om deres karismatisk-dominerende mor og hesten Elektra, der beskrives som "et glubskt og meget alvorligt væsen" og samtidig som "det sted hvor min krop kan møde en anden krop uden at gå i stykker".

Kroppens forræderi

Kroppen, kødet, huden, sved, hår, fedt og knogler er meget præsent i bogen.

"Jeg ser på min krop og spørger: Hvad er det her. Er det en krop eller en kiste. Jeg tror, det er en flaske, som nogen har fyldt med mørkt medicin"

Vi har at gøre med en jeg-fortæller, som fornægter sin spirende voksenkrop, hun vil blive i barnets perfektion. Samtidig er hun dybt narcissistisk optaget af at opmåle enhver af kroppens ændringer. Den, der har været gravid kender følelsen. Man samler på sine deformiteter, dyrker dem, hader dem. Fortælleren, som står lige på tærskelen til puberteten, sammenligner paradoksal nok tilstanden med død. Overalt er der kister, ådsler og begravelse i billedsproget. Det er dejligt gruopvækkende og får mig til at tænke på Fleur Jaeggy's TUGTENS LYKKELIGE ÅR, som også får indhyllet ungpigelig i gravmetaforer.

Forholdet til lillesøsteren, Cosima, er præget af en voldsom jalousi. "Jeg vil stikke dig i øjnene med en brændende gaffel. Jeg vil lave blå mærker med mine fingre på din sovende krop." Det er lillesøsterens barndom, fortælleren misunder, men også hendes samhørighed med moderen. "Der findes en tilbagevendende uretfærdighed i mit liv. Min søster hedder Cosima. Da hun blev født gik tordenvejret over landet, siger min mor." Ingen vejrfænomener var knyttet til datter nummer et. Om moderen virkelig favoriserer lillesøsteren, finder man aldrig ud af, men ensomheden og fremmedgørelsen lykkes med at blive nærmest naturalistisk i sin forstørrelse.

Juveltænder på natbordet

"Natten før denne dag drømte jeg, at min hårbund var fyldt med afgrøder. Knudekål, fennikel, honningurt. Det her er ikke hår, skreg jeg, det er en mark som er blevet plantet på mit hoved. Jeg vågnede af en meget slemt smerte i den hud, som skiller håret fra hjernen."

Det er først og fremmest en ekstremt æstetisk tekst – det vil sige: teksten er ekstremt interesseret i æstetik. Den har gyserfilmenes natkjoleklædte, vredøjede piger som sit skønhedsideal. De stirrer ud på mig fra forfaldne, viktorianske huse, deres mødre er hekse i søgdragter, om halsen hænger amuletter med lokker af de afdødes hår. Men jeg mærker en nagende mistanke. Er oprensningerne af urter bare med fordi de ser godt ud på et fotografi med filter? Jeg får lyst til at kradse, for at se om neglelakken skaller af, eller om bogens betydningslag stikker dybere.

"Jeg er reconvalescent, og mit hår lugter af sirup. Tandem ligger på en tallerken ved sengen. En juvel på natbordet." Tandem på natbordet. Den lille syge pige. Der er stemningsfælleskab med nylig gotik som TV-serien Sharp Objects (2018). Men de nordiske Halloweengræskaar er brune roer. Blegere, mere uhyggelige. Og der er ingen åndssvage miniskirts, burgers og milkshakes. Der er torden og heste og ekko af død. Den nordiske version berører mig mest, forekommer mig mere autentisk, måske bare mindre kulturindustrielt udnyttet.

En anden del af bogens billedskabende materiale kommer fra græsk mytologi. Figurerne har navne som Elektra og Cosima, i drømme møder vi græske krigsgudinder, hysminaierne, og sidst i dagbogen beskriver fortælleren sin forvandlede krop som "et alpelandskab en bjergkæde i kødet ... mine øjnes grønne lys, Jeg ser ud, som om jeg hedder Hera eller Klytaimnestra." Jeg har svært ved at læse det græske interiør som andet end interiør. De græske navne afgiver et dunkelt mytologisk skær til teksten, men der er ikke tale om en gennemført symbolik. Hesten har for eksempel navn som Euripides tragediekarakter Elektra, datteren der dræber sin moder Klytaimnestra. Moderhad er der masser af i bogen – men jo ikke fra hestens side. Det ville selvfølgelig have været for meget hvis hovedkarakteren hed Elektra. Men måske er det også allerede overkill, at hesten hedder det.

Som artefakter i et okkult dukkehus

Jeg er draget af bogens stemning og samtidig en kende klaustrofobisk til mode. Men først og fremmest er jeg fascineret af de ikoniske sætninger, der ligger side om side, som udkåren frugt.

"Der findes ingen længsel i mig. Jeg vil klippe mine fletninger af, så mit hoved bliver mere praktisk. Jeg vil have et hoved som kan stirre ind i vinteren uden at skælve. Et barn kan ikke kun være et barn. Et barn må også være noget andet for ikke at risikere at sidde fast i barndommen, som er et meget lille land."

Der er faktisk ikke en eneste side, som ikke er velskrevet og værd at læse op. Men romanen er så velkureret, at det sine steder kan føles kunstigt, næsten som en stiløvelse. Ordene føles som artefakter i et okkult dukkehus. Johanne Lykke Holm er en samler. Hendes bog er hendes sommerfuglesamling, et wonderkammer af glitrende, betydningsmættede ting. Hver gang hun rækker mig, læseren, en sætning, er det en rituel overdragelse. Jeg tager frimurer-agtigt imod, skjuler flovt at jeg ikke kender legen. Sådan er Johanne Lykke Holms magt. Hun er det magtfulde barn, som fraveg sandkassens banale børnelege, og i stedet stiftede hemmelige klubber i bambussivenes mørke, i skjul for voksnes blikke.

NATTEN FØR DENNE DAG dyrker det heksede og det hemmelighedsfulde. Men det store forbrug af forskelligt okkult materiale og det røgslør af hemmelighedsfuldhed som teksten iklæder sig, giver mig fornemmelsen af, at det mest er spin(d), at der ikke, bag sprogdragten, er etableret noget skelet med en helhjertet anvendelse af de traditioner som teksten ellers flirter med, som f.eks. esoterisk tankegods, wicca-praksisser og det græske mytekorpus. Det behøver der naturligvis heller ikke, enhver kan jo smykke sin tekst som hun vil. Og smuk er den.

Heksesøsteren

Johanne Lykke Holm er især kendt som Olga Ravns heksesøster. De to forfattere drev i en årrække Hekseskolen sammen, et uafhængigt skrivekursus, der arbejdede med "ritualer,

samlinger, skolen som sted, den udsattes position, anagram, den besatte, teenagepigen, det klamme barn og heksen som protest og mange andre ting” (skolens egen beskrivelse). Lykke Holms egen debutroman er sprængfyldt med netop disse temaer. På pensum var også både den præ-ekspressionistiske forfatter og dramaturg Frank Wedekind og den surrealistiske forfatter og kunstner Unica Zürn og åndsfuldheden med begge disse forfattere synes jeg man fornemmer tydeligt i Lykke Holms roman. Bogen skaber et gådefuldt univers, ligesom den mærkelige verden i Wedekinds kortroman MINE-HAHA (som jeg i øvrigt elsker). I NATTEN FØR DENNE DAG er for eksempel både skisport og chokoladearer i grøn staniol, og samtidig går folk med særk, og der er sanatorier med slæder og pels.

Unica Zürn er også en oplagt sjælesøster. Hendes sætninger har den samme glas-agtige kvalitet; klare og farvesprængte, som også findes i Lykke Holms skrift. De deler en forkærlighed for det sanselige og for smukke ting; jadesten, blæk, en sølvlysestage.

Bogen som rum

Teksten er mættet som poesi og siderne er også kun, klogeligt, halvt fyldte. Jeg læser en enkelt side, er mæt og slår bogen i. Der er mange sætninger uden udsagnsled. Teksten domineres af ophobninger af sansninger, så mange, at der ikke er verber nok til dem. Man spiser alligevel dette her litteratur overraskende hurtigt. Efter en dag er jeg halvvejs. Samtidig har jeg en følelse af, at jeg ikke behøver læse færdig. Bogen har, allerede efter et par sider, givet mig det, jeg kan få af den: sprogets rum. Bogen er et rum, en betydningsmættet tilstand. Ikke et plot eller et spil jeg må fuldføre. Det handler bare om hvor længe jeg vil opholde mig i dette rum. Jeg holder meget af en god udviklingsroman. Denne bog vil noget andet. Den er ikke plotbåret, men til gengæld hyper-kohærent rent sprogligt og fordi den er det så helhjertet, holder jeg af den. Den stemning, som drager mig, er dog samtidig så stillestående og præget af distance, at jeg føler mig skubbet væk.

Gentagelsens vævning

Hvad får en tekst til at hænge sammen, hvis ikke historien? I NATTEN FØR DENNE DAG er det især gentagelsen der væver teksten sammen. Teksten bruger særlige ord, som omkvæd, der muteres fuga-agtigt gennem teksten. Jeg husker noget lignende fra Josefine Klougart's *New Forest* hvor en sukkerroe kom igen som et hesteøje, som et råddent kranium. Samme forvandlingskunst sker hos Johanne Lykke Holm. Visse ord synes hellige: Kiste, slyngplante, svamp, negle, appelsin. De er genkommende tråde, med dem væver hun sine tekster. Det er en fryd at huske et ord som en farve og se den komme igen, nu med større medbetydning. Når det virker bedst, får man et chok, ved at se farven fra før, bløde ud på papiret igen.

Romanen arbejder tilmed systematisk med gentagelsen på sætningsniveau, også kendt som *ikonisk kobling*:

“I dag fylder jeg tretten. I dag har jeg redt mit hår i forskellige frisurer. I dag har jeg lagt min barndom bag mig for at møde virkeligheden.”

Senere, i samme afsnit:

“I dag har jeg trykket halve citroner mod mine kinder for at afblege dem (...)

I dag har jeg pisket hesten, fordi den fortjente det (...)

I dag har jeg lagt natron på mine negle, så de kan blive hvide.”

Ikonisk kobling, dvs. gentagelsen af identiske ord-figurer, giver en særlig stilistisk effekt kendt fra religiøse tekster, som for eksempel saligprisningerne i begyndelsen af Bjergprædikenen, hvor de enkelte prisninger altid begynder med *Salige er de... Salige er de fattige i ånden, for Himmeriget er deres. Salige er de, som sørger, for de skal trøstes*. Det giver en messende fornemmelse, sine steder er det ansporende, og smukt rytmisk, andre steder kan det virke søvndyssende og mærkeligt betydningsnivellerende: Alt opløftes eller degraderes til samme niveau.

Bogen slutter hverken med selvtægt eller mord, men med en forsoning, der peger mod humanisme, mod de nære relationer som eneste værn mod individets eksistentielle angst. Det er ikke en letkøbt slutning, for Johanne Lykke Holm ofrer en af sine helte, som man jo skal – især efter den uheldsvangre tilstand hun har fremmanet, må hoben jo se blod. Til sidst klipper den trettenårige selv sin fletning. Tiden har langsomt læget hendes sorg over tabet af barndom.

Lidt mere om udgivelsen:

Det åndsfuldhedskab jeg føler der er mellem Fleur Jaeggy's gotiske kostskolebog TUGTENS LYKKELIGE ÅR (1989) og Johanne Lykke Holms børnekammer-okultik i NATTEN FØR DENNE DAG (2017) er også til stede i bøgernes omslag. Begge er Basilisk-bøger med omslagsgrafik af Kasper Vang, begge har et ensfarvet, partikelgraderet omslag. Sværmen, det sværmeriske. Hos Fleur Jaeggy som en schweizerblå himmel i diset sollys, hos Johanne Lykke Holm, som glødende lys i et mørke. Kasper Bartholin har oversat bogen, og titlen er, hvad der kun sjældent sker, rytmisk smukkere på dansk end på originalsproget, synes jeg.

NATTEN FØR DENNE DAG / NATTEN SOM FÖREGICK DENNE DAG

Tidspunkt: 17-11-2020

Titel: Natten før denne dag

Originaltitel: Natten som föregick denne dag

Oversat af: Kasper Bartholin

Sider: 180 sider

Forlag: Basilisk

ISBN: 978-87-93077-73-7

Skrevet af Johanne Holm

er fast anmelder på LitteraturNu. Uddannet kaospilot og nu studerende (Religionsvidenskab og Dansk) på Københavns Universitet.

[Vis alle indlæg af Johanne Holm < https://litteraturnu.dk/author/johanne-holm/ >](https://litteraturnu.dk/author/johanne-holm/)